FACTORII PSIHOLOGICI DE RISC PENTRU DELINCVENȚA JUVENILĂ

Alexandra CARMANSCHI, Anna POPOV, Carolina CIUREL,

masterande, anul I, Psihologia Judiciară, Facultatea de Psihologie, Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială

CZU: 159.9:343.23-053.6

Actualmente, delincvența juvenilă continuă să fie abordată sub aspect variat în diverse societăți, fiind în acest sens elaborate o multitudine de teorii explicative, paradigme, studii, teze – care, fiind cumulate, urmăresc pe final identificarea și evaluarea substanținală a cauzelor și mecanismelor ce stau la baza comiterii de fapte cu caracter penal în rândul delincvenților.

Delincvența juvenilă este una dintre cele mai influente domenii de cercetare în domeniul științelor comportamentale. Aceasta prezintă o serie de manifestări antisociale care are un grad de periculozitate și gravitate din punctul de vedere al consecințelor comportamentelor delincvente ale adolescenților. Noțiunea de *delincvență juvenilă* este suficient de largă și include în conținutul său orice act care încalcă exigențele de conformism impuse de către adulți minorilor și tinerilor [1]. În definirea delincvenței juvenile, un rol important revine vârstei cronologice, care separă, de fapt, criminalitatea adulților de delincvența minorilor și tinerilor.

Există o diferență între devianță și delicvență, *comportamentul deviant* referindu-se la orice comportament care se abate de la normele sociale sau culturale stabilite. Este o noțiune mai largă și poate include comportamente care nu sunt neapărat ilegale, dar sunt percepute ca neobișnuite sau nedorite într-un anumit context. *Comportamentul delincvent* însă, se referă la acțiuni sau comportamente care încalcă normele legale. Este asociat cu încălcarea explicită a legilor și poate implica activități ilegale precum furtul, agresiunea, vandalismul sau consumul de droguri interzise. Cu desăvârșire, fenomenul delincvenței juvenile are o cauzalitate și o condiționare multiplă, care impune analiza complementară a factorilor de natură individuală, ce țin de personalitate, în strânsă relație cu cei legați de mediul socializant al familiei, al școlii, al semenilor și a factorilor ce țin de societate în ansamblu [2].

Pentru o cunoaștere complexă a diverselor cauze care generează fenomenul delincvenței în rândul minorilor și tinerilor, este necesară o analiză interactivă a tuturor teoriilor. Existența a numeroase teorii privind delicvența, în general, și delicvența juvenilă, în special, subliniază complexitatea fenomenului și necesitatea unei abordări integrative. Fiecare teorie are o contribuție explicativă mai mult sau mai puțin importantă. O intervenție eficientă poate fi realizată doar dacă se iau în considerație, complementar, mai multe teorii explicative.

Literatura de specialitate propune o serie de ***factori determinanți ai delincvenței juvenile***:

– Climatul psihologic din familie;

– Influență negativă în mediul imediat/factorii comunitari;
– Utilizarea substanțelor psihoactive;
– Răspunderea pentru infracțiunile juvenile;
– Impulsivitatea și lipsa autocontrolului;
– Experiențe traumatice;
– Influența grupurilor delincvente;
– Stima de sine scăzută;
– Atitudini negative față de autoritate;
– Tendințe narcisiste sau egocentrice;
– Probleme în gestionarea furiei [3].

Analiza agresivității la minorii delincvenți cu ajutorul Chestionarului de agresivitate Buss-Perry a scos în evidență predominanța la aceștia a furiei (29%) și ostilității (30%), urmate fiind de agresivitatea fizică (28,56%) și cea verbală, cu 26,43%. Rezultatele obținute sunt preventive, urmează extinderea eșantionului de cercetare, dar în același timp explică particularitățile agresivității și sugerează modalități concrete de intervenție la nivel psihologic.

Republica Moldova de mai mulți ani se află în proces de tranziție, această perioadă caracterizându-se prin sărăcie, șomaj, corupție, acces redus la servicii de calitate, creșterea violenței, discriminare, migrațiune etc. Acești factori negativi au condus la vulnerabilitatea socială a populației, cel mai mult fiind afectați copiii și tinerii, care sunt la o vârstă de formare și cunoaștere a propriei personalități și au nevoie de o protecție specială și acces la mai multe servicii [5]. Astfel, *Biroul Național de Statistică în anul 2019*, atestă următoarele date cu privire la divizarea ratei criminalității, după principiul zonal și numărul copiilor cu vârsta cuprinsă între 10-18 ani:

- mun. Chișinău a înregistrat 116 infracțiuni săvârșite de către minori sau cu participarea acestora, cu o densitate a populației de 63195 de copii;
- zona Nord a înregistrat 171 infracțiuni săvârșite de către minori sau cu participarea acestora, cu o densitate a populației de 91236 de copii;
- zona Centru a înregistrat 104 infracțiuni săvârșite de către minori sau cu participarea acestora, cu o densitate a populației de 110019 de copii;
- zona de Sud a înregistrat 37 infracțiuni săvârșite de către minori sau cu participarea acestora, cu o densitate a populației de 54619 de copii;
- DP a UTA Găgăuzia a înregistrat 16 infracțiuni săvârșite de către minori sau cu participarea acestora, cu o densitate a populației de 16291 de copii [4].

Încercând să se ofere o explicație cât mai nuanțată și corectă a fenomenului de delicvență juvenilă, diversele perspective și orientări teoretice analizate nu reușesc, totuși, să surprindă totalitatea contextului determinativ al manifestărilor delicvente săvârșite de adolescenți și tineri.

Acestea însă semnalează aspectele și factorii cei mai puternici implicați în etiologia fenomenului de delicvență juvenilă, ca și principalele disfuncții și carențe ale unor instituții cu rol de socializare și control social, indicând, uneori, modalitățile și mijloacele de intervenție și prevenire a actelor delicvente comise.

Referințe:

1. ANDRONACHE A., *Manual de Curs Justiția Juvenilă*, Chișinău, 2007
2. BANCIU D., *Introducere în sociologia delincvenței juvenile*. București: Editura Medicală, 1990
3. GÂDEI S., *Complexitatea factorilor care determină dezvoltarea comportamentului delincvent al minorilor*, În: Studia Universitatis Moldaviae. Chișinău, 2014.
4. RĂDULESCU S., *Introducere în sociologia delincvenței juvenile*. București: Editura Medicală, 1990.
5. NECULAU A., *Psihologia socială. Aspecte contemporane*. Iași: Editura Polirom, 1998.

Recomandat
***Raisa CERLAT**, dr., conf. univ.*